

Βασικές Αρχές Δημοσίου Δικαίου

Πηγές Δικαίου

Εβδομάδα 1

Τι είναι το δίκαιο

- Δίκαιο είναι σύνολο κανόνων που ρυθμίζει την ανθρώπινη ζωή με τρόπο υποχρεωτικό.
- Δημόσιο Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις κράτους – πολίτη και
- Ιδιωτικό Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών
- Εθνικό και Διεθνές ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ διαφόρων κρατών, ανάμεσα σε διεθνή οργανισμό και κράτος, σχέσεις μέσα σε διεθνή οργανισμό, ιδιωτικό δίκαιο άλλων κρατών.
- Διοικητικό Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ πολίτη με δημόσια διοίκηση Πρώτου επιπέδου.

Το Σύνταγμα

- Τα 3 πρώτα άρθρα του Σ είναι ο πυρήνας.
- Άρθρα 4 – 25 του Σ είναι η ουσία και ο σκοπός (Συνταγματικό δίκαιο θεμελιωδών δικαιωμάτων).
- Άρθρα 26 – 120 του Σ είναι το μέσο (Οργανωτικό Συνταγματικό Δίκαιο).

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος

α. Η Δημοκρατική Αρχή (Αρχή της λαϊκής κυριαρχίας) είναι η μήτρα της οργάνωσης του κράτους

Δημοκρατία είναι το πολίτευμα στο οποίο κυρίαρχος είναι ο λαός: πηγή και φορέας της κρατικής εξουσίας – ανώτατο όργανο του κράτους που εκφράζει την υπέρτατη βούληση μέσα σε αυτό – είναι ο λαός. Προϋποθέσεις για την ύπαρξη και την ουσιαστική λειτουργία της δημοκρατίας είναι η ελευθερία και η ισότητα.

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος συνέχεια...

β. Η αντιπροσωπευτική αρχή

Η αντιπροσωπευτική αρχή καθορίζει τον τρόπο άσκησης της λαϊκής κυριαρχίας και, αντιπαρατιθέμενη στην άμεση δημοκρατία, φέρει το εξής περιεχόμενο: ο λαός συμμετέχει στη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας διαμέσου αντιπροσωπευτικού σώματος (Βουλή), το οποίο έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες και αναδεικνύεται περιοδικά με εκλογή, το αποτέλεσμα της οποίας εμπεριέχει πολιτική εντολή.

Η αντιπροσωπευτική αρχή, η οποία θεωρείται συνυφασμένη με τη δημοκρατική και για το λόγο αυτό δεν υπόκειται σε αναθεώρηση, εκδηλώνεται και εξειδικεύεται, ειδικότερα, στις διατάξεις του Συντάγματος που διέπουν τη συγκρότηση της Βουλής, την εκλογή των βουλευτών και την άσκηση των καθηκόντων τους. Το πεδίο εφαρμογής της περιορίζεται από την εισδοχή, με βάση το Σύνταγμα, στοιχείων άμεσης δημοκρατίας στο σύστημα διαχείρισης της πολιτικής εξουσίας.

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος συνέχεια...

γ. Η κοινοβουλευτική αρχή

Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 εξαγγέλλει, στο άρθρο 1, όχι μόνο τον δημοκρατικό προεδρευόμενο χαρακτήρα του πολιτεύματος αλλά και τον κοινοβουλευτικό, ο οποίος θεμελιώνεται στην κοινοβουλευτική αρχή.

Κοινοβουλευτική αρχή είναι ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο η Κυβέρνηση, που διορίζεται από τον αρχηγό κράτους και ασκεί εκτελεστική εξουσία, εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Το Σύνταγμα ρυθμίζει επίσης την ψήφο εμπιστοσύνης και δυσπιστίας. Στο άρθρο 37, ορίζει ότι ο Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος που διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία εδρών, κατοχυρώνεται η αρχή της «δεδηλωμένης», όπου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργό εκείνον που έχει την εκφρασμένη, μέσω της πλειοψηφίας, εμπιστοσύνη της Βουλής.

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος συνέχεια...

δ. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών

Το Σύνταγμα 1975/1986/2001 περιλαμβάνει την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Σύμφωνα με το αρ. 26 η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση, η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια. Το άρθρο είναι μη υποκείμενο σε αναθεώρηση, κατά το Σύνταγμα, αποδίδει μία από τις θεμελιώδεις αρχές του.

ε. Η αρχή του πολυκομματισμού

Το Σύνταγμα, στο άρθρο 29 ορίζει ότι οι Έλληνες πολίτες, που έχουν εκλογικό δικαίωμα, μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν πολιτικά κόμματα, των οποίων η εσωτερική οργάνωση και η δράση οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος συνέχεια...

στ. Η αρχή της «προεδρευομένης» Δημοκρατίας

Στο αρ. 1 Σ, αναφέρεται ρητά ο «προεδρευόμενος» χαρακτήρα του ελληνικού πολιτεύματος. Σημαίνει η αρχή αυτή τον αιρετό χαρακτήρα του ανώτατου άρχοντος αποκλείοντας κατ' ουσία τη Βασιλεία.

ζ. Η αρχή του κράτους δικαίου και του κοινωνικού κράτους

Σύμφωνα με την άποψη που επικρατεί κράτος δικαίου είναι το κράτος εκείνο στο οποίο η κρατική εξουσία περιορίζεται με κανόνες δικαίου σε όλες τις εκφάνσεις και λειτουργίες της.

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος συνέχεια...

Η Αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας είναι η μήτρα των θεμελιωδών δικαιωμάτων

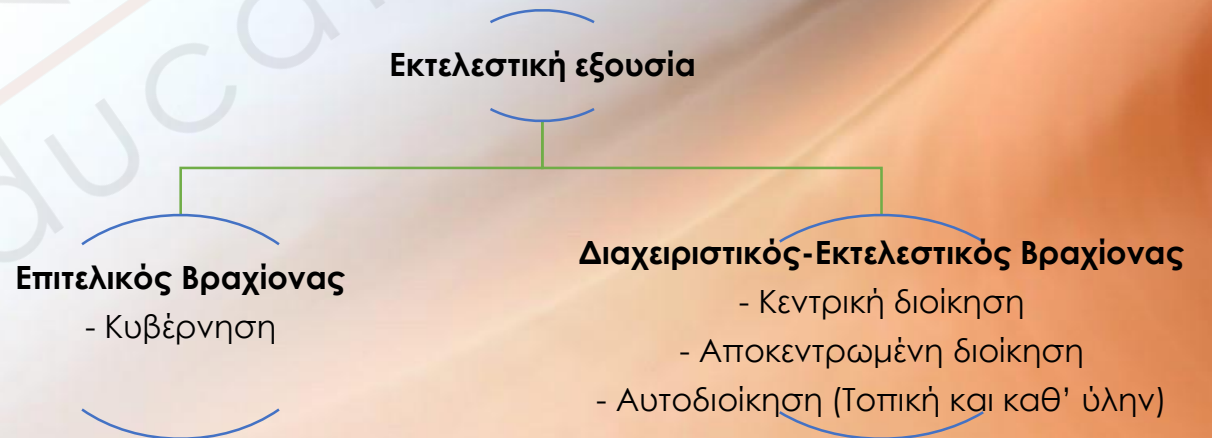
Όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι εκδοχές ελευθερίας ή ισότητας ή σύγκρουση των δύο αυτών

Το **Οργανωτικό Συνταγματικό Δίκαιο** απαντά στις ερωτήσεις:

- Ποιό είναι το πολίτευμα;
- Τι σημαίνει η μορφή του;
- Πως οργανώνονται και λειτουργούν οι εξουσίες;

Διάκριση των εξουσιών

- **Νομοθετική:** Βουλή + ΠτΔ (Θεσπίζει τους κανόνες δικαίου)
- **Εκτελεστική:** Κυβέρνηση + ΠτΔ (Εφαρμόζει και υλοποιεί τους κανόνες δικαίου)
- **Δικαστική:** Δικαστήρια (Εφαρμόζει το δίκαιο επιλύοντας συγκεκριμένη διαφορά στα δικαστήρια)

- **Κράτος:** Λαός μόνιμα εγκατεστημένος σε ορισμένο γεωγραφικό χώρο, οργανωμένος σε νομικό πρόσωπο, ο οποίος ασκεί αυτοδύναμη, πρωτογενή εξουσία
- **Κανόνας Δικαίου:** αποτελείται από μία μείζονα πρόταση (κανόνας δικαίου) και μία ελάσσονα πρόταση (το πραγματικό). Κάνουμε υπαγωγή του πραγματικού (ελάσσονα πρόταση) στον κανόνα δικαίου (μείζονα πρόταση) και συναγάγουμε την έννομη συνέπεια

Πολλές φορές οι κανόνες δικαίου χρειάζονται ερμηνεία: Χρησιμοποιώ με σειρά

- Γραμματική ερμηνεία (διατύπωση)
- Τελολογική ερμηνεία (ψάχνω τον σκοπό)
- Συστηματική ερμηνεία (περισσότεροι κανόνες δικαίου για το ίδιο θέμα)

Βασικές αρχές για την εφαρμογή του δημοσίου δικαίου

- Η ερμηνεία σταματάει στα σαφή
- Στα εριζόμενα θέματα πρέπει να γνωρίζουμε τις σοβαρά υποστηριζόμενες απόψεις
- Ο νεότερος κανόνας υπερισχύει του παλιού
- Ο ειδικότερος κανόνας υπερισχύει του γενικού
- Ο ανώτερος κανόνας υπερισχύει του κατώτερου
- **Τυπικός νόμος:** αυτό που έχει ψηφιστεί από την Βουλή
- **Ουσιαστικός νόμος:** τυπικός νόμος και κανονιστικές διοικητικές πράξεις (άρθρο 43 Συντάγματος).

Γραπτές Πηγές δικαίου

- Τυπικός νόμος
 - Άλλες κανονιστικές διοικητικές πράξεις άρθρου 43 Συντάγματος
 - η ατομική διοικητική πράξη, π.χ. απονομή σύνταξης ή απόφαση σύλληψης, δεν είναι πηγή δικαίου.
 - Υπερνομοθετικής ισχύος πηγές:
 1. Σύνταγμα,
 2. Ευρωπαϊκό δίκαιο,
 3. Διεθνές δίκαιο
- Το άρθρο 26 και το άρθρο 43 του Συντάγματος δρουν ως ένα σύστημα (ουσιαστικά με το άρθρο 43 νομοθετεί και η εκτελεστική εξουσία).

Άγραφες πηγές δικαίου

- **Έθιμο**: μακρά, σταθερά, ομοιόμορφη, αδιάλειπτη πρακτική, με πεποίθηση δεσμευτικότητας
- **Γενικές αρχές δημοσίου δικαίου**: η κρατούσα άποψη. Έχουν υπονομοθετική ισχύ, δεν τροποποιούν γραπτούς κανόνες, λειτουργούν συμπληρωματικά

Ευρωπαϊκό Δίκαιο

- Δίκαιο της Ε.Ε. ή Ενωσιακό δίκαιο (29 κράτη-μέλη)
- Δίκαιο του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 κράτη-μέλη)

Η βασικότερη σύμβαση: ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση
Δικαιωμάτων Ανθρώπου

Αρμόδιο δικαστήριο είναι το ΕΔΔΑ.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι Διεθνής Οργανισμός της Ε.Ε.

Ενωσιακό Δίκαιο

Α) Πρωτογενές

- Συνθήκη της Ε.Ε.,
- Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε.,
- Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων Ε.Ε.

Β) Παράγωγο

- **Κανονισμοί** (Γενική και άμεση ρύθμιση, ρυθμίζει όλα τα κράτη-μέλη, ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ)
- **Οδηγία** (Γενική και έμμεση ισχύ, θέλει να δώσει διακριτική ευχέρεια στο κράτος μέλος να εξειδικεύσει, δίνεται προθεσμία, ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ)
- **Απόφαση:** (Ειδική και άμεση ισχύς)

Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:** χαράσσει γραμμές, δεν νομοθετεί, αποτελείται από τους 28 αρχηγούς κρατών
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή:** Εκτελεστική εξουσία + νομοθετική πρωτοβουλία & επίβλεψη, αποτελείται από 1 επίτροπο από κάθε μέλος-κράτος
- **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:** νομοθετική εξουσία
- **Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Ε.:** νομοθετικό όργανο, 10 διαφορετικές συνθέσεις ανάλογα με το θέμα
- **Δικαστήριο της Ε.Ε.**
- Το **Eurogroup** είναι το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης (σύστημα υπό της Ε.Ε.)